

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 lipca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku M. C. z dnia 20 maja 2019 r. w sprawie odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z funduszu rentowego z powodu trudnej sytuacji finansowej:

- odstąpił od żądania zwrotu odsetek od nienależnie pobranych świadczeń z funduszu rentowego określonych decyzją z 24 marca 2006 r., znak (...) w kwocie 11 814,56 zł.

- odmówił odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z funduszu rentowego określonych decyzją z 24 marca 2006 r., znak (...) w kwocie 6 700,10 zł (w tym kosztów upomnienia w kwocie 8,80 zł).

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności, tj. wiek wnioskodawcy, jego sytuację materialną, która nie ma charakteru ubóstwa, okoliczność, że ZUS jest instytucją powołaną do rzetelnego dysponowania zasobami funduszu ubezpieczeń społecznych, a nadto, że niewywiązywanie się z obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń godzi w prawa innych zobowiązanych oraz narusza zasadę równego traktowania zobowiązanych, brak było podstaw do przyjęcia, że M. C. nie jest w stanie uregulować zaległości z tytułu nienależnie pobranych świadczeń, a nadto, że są one nieściągalne.

/decyzja k.54 - 56 akt ZUS/

W dniu 19 sierpnia 2019 r. M. C. złożył odwołanie od ww. decyzji, podnosząc, że z uwagi na stan zdrowia i sytuację materialną nie może spłacić żądanej przez ZUS kwoty.

/odwołanie k.3 – 4/

W odpowiedzi na odwołanie, pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

/odpowiedź na odwołanie k.7 – 8/

Na rozprawie w dniu 7 września 2020 roku pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie i wniósł o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, oświadczając, że koszty te nie zostały opłacone ani w całości, ani w części. Pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania.

/oświadczenia pełnomocników stron – 00:01:45-00:03:06 – płyta CD k.28/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 24 marca 2006 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., w związku z brakiem kontynuowania nauki, zobowiązał M. C. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 kwietnia do 31 sierpnia 2003 r. oraz od 1 lutego do 31 sierpnia 2004 r.

/okoliczność bezsporna/

W dniu 20 maja 2019 r. do organu rentowego wpłynął wniosek M. C. w sprawie odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z funduszu rentowego z powodu trudnej sytuacji finansowej.

/wniosek k.25 akt ZUS/

Po rozpatrzeniu powyższego wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

/decyzja k.54 - 56 akt ZUS/

Wnioskodawca M. C. urodził się (...), legitymuje się wykształceniem zasadniczym w zawodzie mechanika pojazdów. Orzeczeniem z dnia 27 czerwca 2017 r. wnioskodawca został zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności w okresie od 13 marca 2017 r. do 30 czerwca 2018 r. M. C. nie wymagał wówczas konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby oraz mógł podjąć zatrudnienie w warunkach pracy chronionej.

/okoliczności bezsporne, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności k.35 – 35 odwrót akt ZUS/

Od dnia 10 sierpnia 2018 r. M. C. jest zatrudniony na stanowisku hydraulika w wymiarze czasu pracy wynoszącym 1/2 etatu. Z tego tytułu osiąga miesięczne wynagrodzenie w wysokości około 1 000 zł netto. Wnioskodawca nie podejmuje dodatkowego zatrudnienia, nie posiada majątku, samodzielnie prowadzi gospodarstwo domowe. Miesięczne koszty czynszu zajmowanego przez wnioskodawcę mieszkania wynoszą 380 zł, przy czym otrzymuje on dotację do czynszu w wysokości 290 zł. M. C. ponosi ponadto stałe miesięczne koszty w następującej wysokości: media około 200 zł, wyżywienie 150 zł, leki 140 zł, bilet miesięczny 90 zł. W 2017 r. wnioskodawca przebył 3 operacje głowy w związku z rozpoznaniem u niego tętniakiem skroniowym.

/umowa o pracę k.46 akt ZUS , zeznania wnioskodawcy min.00:17:47 – 00:18:16 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:03:06 – 00:16:19 rozprawy z dnia 7 września 2020 r., płyta CD k.28/

Sąd Okręgowy dokonał ustaleń stanu faktycznego w oparciu o wyżej przytoczone dokumenty z akt rentowych i akt sprawy oraz zeznań wnioskodawcy, uznając je za wiarygodne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne.

Zgodnie z przepisem art. 138 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 53) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Przepis art. 138 ust. 2 pkt 1 przywołanej ustawy stanowi, że za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Jednocześnie stosownie do art. 84 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 266) za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Pouczenie takie musi być czytelne, jasne i zrozumiałe dla ubezpieczonego.

W ust. 8 art. 84 ustawy systemowej ustawodawca przewidział możliwość odstąpienia przez Zakład od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczenia terminu ich płatności albo rozłożenia ich na raty, jeżeli:

- 1) zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności lub
- 2) kwota nienależnie pobranych świadczeń nie przewyższa kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Przy tym za " szczególnie uzasadnione okoliczności" w doktrynie i judykaturze powszechnie uznaje się takie, których zwrot uniemożliwi bądź znacznie dotkliwie utrudni ubezpieczonemu bieżące funkcjonowanie i zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 października 2008 r., sygn.

akt III AUa 890/08, Lex nr 478686). W przepisie art. 84 ust. 8 chodzi o przypadek o głębokim - można powiedzieć - nasyceniu "szczególnie uzasadnionych okoliczności" takich, że dla uwzględnienia uzasadnionego szczególnie okolicznościami interesu ubezpieczonego nie wystarczy ani "odstąpienie" w części, ani odroczenie terminu płatności zobowiązania ubezpieczonego, ani rozłożenie należności na raty (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2012 r., III UK 47/11).

Ponieważ art. 84 ust. 8 ustawy systemowej posługuje się pojęciem okoliczności "szczególnie uzasadnionych", należy uznać, że przypadki jego zastosowania winny mieć charakter wyjątkowy, a sam przepis art. 84 ust. 8 nie powinien być interpretowany rozszerzająco. W ramach katalogu przykładowych okoliczności uzasadniających stosowanie ulg wskazuje się: brak majątku, z którego możliwe byłoby dochodzenie od osoby zobowiązanej zwrotu świadczeń; ustalenie, że w przypadku zwrotu świadczeń osoba zobowiązana lub osoby pozostające na jej utrzymaniu zostałyby pozbawione niezbędnych środków utrzymania; ciężką chorobę powodującą niezdolność do pracy lub niepełnosprawność osoby zobowiązanej, członka rodziny lub innej osoby pozostającej na jej utrzymaniu, wiek osoby zobowiązanej, zdarzenia losowe (kradzież, wypadek, pożar, powódź, inne klęski żywiołowe) powodujące szczególne trudności w sytuacji materialnej osoby zobowiązanej. Dokonując oceny ich występowania należy kierować się stanem majątkowym i rodzinnym dłużnika, jak też realną możliwością zwrotu, w tym możliwością podjęcia pracy pozwalającej na zwrot świadczeń (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 3 października 2014 r., III AUa 2591/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 26 marca 2013 r., III AUa 3/13, LEX nr 1306038).

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 stycznia 2008 roku III AUa 1828/06 (POSAG 2008/1/108) podniesiono, iż przepis art. 84 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych spełnia funkcję ochronną - jego celem jest w szczególności zabezpieczenie zobowiązanych do spłaty należności przypadających na rzecz organu rentowego przed pozbawieniem ich wskutek powyższego możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. (...) Organ rentowy, wydając zaskarżoną decyzję, winien - kierując się zasadą uwzględniania słusznego interesu obywateli - baczyć również na wskazany powyżej cel regulacji.

Odnosząc wskazywane przez orzecznictwo kryteria odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń do ustalonych w sprawie faktów i oceniając je przez pryzmat zasad doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, należy uznać, że w analizowanej sprawie nie zachodzą przesłanki do stwierdzenia, że w przypadku ubezpieczonego M. C. wystąpiły szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie od obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Sąd podzielił ocenę organu rentowego, że trudności finansowe powołane przez ubezpieczonego oraz jego sytuacja zdrowotna i rodzinna nie mogą uzasadniać odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń.

Sytuacja życiowa wnioskodawcy nie stanowi szczególnie uzasadnionego przypadku w rozumieniu omawianego przepisu, uzasadniającego odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego w całości. Praktycznie każdy zobowiązany do zwrotu świadczeń z ubezpieczenia społecznego, znajduje się w nietypowej i wyjątkowej sytuacji, odmiennej od sytuacji życiowej innych osób, które są w stanie wywiązać się własnym staraniem z ciążących na nich zobowiązań. Dopiero, gdy zachodzi wypadek nadzwyczaj uzasadniony, gdy pozwala on ocenić, że dłużnik w sposób od siebie całkowicie niezależny traci zdolność do zarobkowania, bądź zachodzi nadzwyczajny i nagły wypadek losowy, który pozwala ocenić, iż dłużnik mimo dołożenia należytej staranności nie jest w stanie spłacić zadłużenia, można mówić o wypadku uzasadniającym odstąpienie od żądania świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Analizując sytuację M. C. należy podkreślić, że posiada on stałe źródło dochodu w postaci wynagrodzenia za pracę w wysokości 1000 zł. Wprawdzie wnioskodawca ponosi koszty czynszu za mieszkanie w wysokości 80 zł miesięcznie, a nadto koszty związane ze zwykłymi potrzebami bytowymi, takimi jak media w wysokości około 200 zł, wyżywienia w wysokości około 150 zł, leków w wysokości około 140 zł oraz biletu miesięcznego w wysokości około 90 zł, to jednak pozostała kwota pozwala, choć w niewielkim zakresie, na regularne opłacanie kwoty zadłużenia względem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Wprawdzie Sąd nie neguje, że przebyte przez wnioskodawcę operacje głowy mogą mieć wpływ na obecny komfort jego życia, to jednak zważywszy na fakt wykonywania pracy w charakterze hydraulika, a więc zawodu wymagającego znacznej sprawności fizycznej, nie sposób przyjąć, że wnioskodawca znajduje się obecnie w sytuacji pozbawiającej go możliwości regulowania wskazanych należności.

Oceniając sytuację wnioskodawcy zarówno osobistą, zdrowotną i finansową, Sąd doszedł do przekonania, iż w sprawie nie zachodzą obecnie okoliczności, które pozwalają zastosować w stosunku do wnioskodawcy dobrodziejstwo wynikające z omawianego przepisu, co nie przesądza – w przypadku zmiany sytuacji możliwości złożenia kolejnego wniosku o odstąpienie przez Zakład od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczenia terminu ich płatności albo rozłożenia ich na raty.

Wobec powyższego w ocenie Sądu brak było uzasadnionych podstaw do odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń i w związku z tym należało odwołanie oddalić na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., o czym orzeczono w punkcie 1 sentencji wyroku.

W punkcie 2 sentencji wyroku Sąd przyznał ze Skarbu Państwa – Kasy Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz pełnomocnika ustanowionego z urzędu adwokata J. S. kwotę 110,70 zł (sto dziesięć i 70/100 złotych) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej M. C.. Zgodnie z art. 29 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku o adwokaturze (tj. Dz. U. z 2019 r., poz.1513) koszty pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu ponosi Skarb Państwa. Stosownie zaś do treści § 15 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1714 z późn. zm.) stawki minimalne w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego wynoszą 90 zł. Zgodnie zaś § 4 ust.3 ww. rozporządzenia w sprawach, w których strona korzysta z pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, opłaty, o których mowa w ust. 1 i 2, Sąd podwyższa o stawkę podatku od towarów i usług przewidzianą dla tego rodzaju czynności w przepisach o podatku od towarów i usług, obowiązującą w dniu orzekania o tych opłatach. Z tych względów Sąd zwiększył należną kwotę o kwotę podatku VAT tj. o kwotę 20,70 zł.

S.B.

z/ odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnom. wnioskodawcy.